

مروری بر

طب ایرانی - اسلامی

(سطح مقدماتی)

نویسندگان:

دکتر سیدسعید اسماعیلی

متخصص طب سنتی و محقق طب اسلامی

دکتر سیدمحمد سیادت

کارشناس ارشد ایمونولوژی و دکترای آزمایشگاه پزشکی

دکتر محمد فصیحی دستجردی

متخصص بیماری‌های عفونی و محقق طب ایرانی اسلامی

دکتر رضا منتظر

پزشک محقق در طب ایرانی اسلامی

دکتر ابوالفضل شیردل

پزشک محقق در طب ایرانی اسلامی

انتشارات سفیر پدھال

تهران، ۱۳۹۶

سرشناسه

مروری بر طب ایرانی - اسلامی: سطح مقدماتی / مولفین سیدسعید اسماعیلی... [و دیگران].

عنوان و نام پدیدآور

تهران: سفیراردهال، ۱۳۹۶.

وضعیت ویراست

۲۸ص: مصور، جدول.

مشخصات نشر

۸-۵۵۹-۳۱۳-۶۰۰-۹۷۸.

وضعیت فهرست‌نویسی

فیا

یادداشت

مولفین سیدسعید اسماعیلی، سید محمد سیادت، محمد فصیحی دستجردی، رضامنتظر ابوالفضل شیردل.

موضوع

پزشکی سنتی

Traditional medicine

موضوع

پزشکی سنتی - ایران

موضوع

Traditional medicine—Iran

موضوع

پزشکی اسلامی

موضوع

Medicine, Islamic*

شناسه افک

اسماعیلی صابر، سیدسعید، ۱۳۵۲-

رده بندی کتب

۱۳۹۶ / ۴۵ / ۱۳۵ / R

رده بندی یوبی

۶۱۰

شماره کتابشناسی ملی

۴۹۷۶۶۲۹

مروری بر طب ایرانی - اسلامی

(سطح مقدماتی)

مؤلفین: دکتر سید سعید اسماعیلی - دکتر سید محمد سیادت

دکتر محمد فصیحی دستجردی - دکتر رضامنتظر - دکتر ابوالفضل شیردل

نوبت چاپ: اول - زمستان ۱۳۹۶

صفحه‌آرایی و طراحی جلد: واحد آماده‌سازی سفیراردهال

چاپ: عترت قم ♦ لیتوگرافی: نویس ♦ چاپ: مشعر

شمارگان: ۱۱۰۰ نسخه ♦ شماره نشر: ۱-۱۷

بها: ۳۰۰۰۰۰ ریال

© حق چاپ: ۱۳۹۶، انتشارات سفیراردهال www.safirardehal.ir

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۱۳-۵۵۹-۸

تلفن مرکز بخش: تهران، خیابان پیروزی، جنب ایستگاه متروی پیروزی، روبه‌روی هتل نه‌جا، نبش

کوچه حافظ، پلاک ۱۷، ساختمان نگین پیروزی، طبقه ۱، واحد ۲ تلفن: ۳۳۷۹۰۴۹۹

نشانی دفتر: تهران، خیابان مفتح، خیابان سمیه، روبه‌روی بانک ملی ایران، ساختمان ۱۱۸، واحد ۴

تلفن: ۸۸۳۱۹-۸۸۳۱۳۸۹۸

همه حقوق محفوظ است. هرگونه نسخه‌برداری، اعم از زیراکس و بازنویسی، ذخیره کامپیوتری، اقتباس کلی و جزئی (به جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی، و اقتباس در گیومه در مستندنویسی، و مانند آنها) بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

فهرست مطالب

۷	 مقدمه
۱۳	 ارکان، مزاج، اخلاط دکتر سید سعید اسماعیلی
۳۷	 ارواح؛ قوی؛ افعال دکتر سید سعید اسماعیلی
۴۳	 تندرستی و بیماری دکتر سید سعید اسماعیلی
۵۱	 علم تشریح؛ کالبد شناسی دکتر ابوالفضل شیردل
۸۷	 اصول حفظ سلامتی از دیدگاه طب سنتی ایران و آموزه‌های اسلامی دکتر سید محمد سیادت
۱۲۷	 تدبیر تغذیه دکتر سید سعید اسماعیلی

۱۷۳.....	داروشناسی
	دکتر سید سعید اسماعیلی
۲۴۱.....	تشخیص احوال بدن از مندفعات آن
	دکتر رضا منتظر
۲۶۳.....	آشنایی با رساله ذهبیه امام رضا ^(ع)
	دکتر رضا منتظر
۲۸۱.....	آشنایی با ادب درانی در طب ایرانی - اسلامی
	دکتر رضا منتظر
۳۰۹.....	قوانین علاج
	دکتر رضا منتظر
۳۱۹.....	تدابیر حفظ الصحة در سفر
	دکتر محمد فصیحی دستجردی
۳۵۷.....	آشنایی با بیماری‌های شایع (ویژه آموزش پزشکان)
	دکتر محمد فصیحی دستجردی
۴۱۹.....	شرکت تعاونی رهیویان سلامت آسمانی (رسا)

عوام و - در قرون اخیر - با دسیسه‌های سودجویانه و استعماری به حاشیه رانده شد و طب آلوپاتی جدید با رنگ و لعاب زیباتر و جزئی‌نگرتر، تجهیزات مدرن و حمایت مراکز قدرت و علم متولد شد و رشد کرد و خود را به سرعت جایگزین طب سنتی ملل مختلف از جمله ایران نمود. این طب با همه دست‌آوردهای شگفت‌انگیز و شگرفی که داشته و خدمات ارزشمندی که به بشریت ارائه کرده است، کاستی‌ها و نقاط ضعف بسیار دارد؛ از جمله وابستگی عمیق به تجهیزات و روش‌های تشخیصی متنوع و اغلب گران‌قیمت، جزئی‌نگری اجزای بدن انسان و نادیده گرفتن هم‌بستگی روح با جسم و کلیت وجود انسان. بسیاری از بیماری‌ها، عدم توجه به خصوصیات فردی انسان‌ها، کم‌توجهی به مدهم، حفظ سلامت و پیشگیری بر درمان، تبدیل شدن به یک صنعت تجاری و شکل‌گرفتن که‌نی‌ها و کارتل‌های بزرگ سرمایه‌داری تجهیزات و دارویی و به خدمت گرفتن آن برای کسب درآمد بیشتر، وجه‌المصالحه قرار دادن بیماری و استیصال بیماران، عدم کارایی آن‌ها، ^(۱) «الجه» بسیاری از بیماری‌ها، نادیده گرفتن کارایی مکاتب طب سنتی در معالجه بسیاری از بیماری‌ها و به‌ویژه در حفظ سلامت و همچنین عدم توجه به فرهنگ بومی ملل مختلف و ...

طب سنتی ایران که قرن‌ها طلایه‌دار و یکه‌تاز طب بشر بوده، گنجینه‌ای از دستورالعمل‌ها و روش‌های مؤثر حفظ سلامتی و درمان بیماری‌هاست؛ گنجینه‌ای که غفلت از آن موجب خسران مردم این سرزمین و حتی بشریت است. در این مکتب طب، اولین وظیفه پزشک و سیستم‌های بهداشتی - درمانی، حفظ سلامتی است که با ارائه روش مدون و کاملی برای سبک زندگی می‌تواند این مهم را تأمین کند. سبک زندگی که طب سنتی آن را ارائه می‌کند، براساس اصول علمی خود و بهره‌گیری از آموزه‌های اسلامی است که همگی ریشه در وحی الهی و رهنمودهای ائمه معصومین^(ع) دارد و کارایی خود را قرن‌ها بر نژادهای مختلف انسان به اثبات رسانده است.

اگرچه داروهای طبیعی و روش‌های غیردارویی در بسیاری از موارد بر داروهای شیمیایی ارجحیت دارند؛ هدف از احیای طب سنتی و اسلامی فقط جایگزینی گیاهان دارویی به جای داروهای شیمیایی نیست بلکه هدف اصلی، ارائه سبک زندگی جدیدی است که انسان‌ها را از این وضعیت اسفبار بیماری نجات دهد. همه جهت‌گیری‌ها و دستورالعمل‌ها باید معطوف به تغییر شیوه زندگی برای حفظ سلامت مردم باشد؛ نه برای دستیابی صرف به روش‌های جدید درمانی. طب سنتی ایران و آموزه‌های اسلامی در این مقوله، گنجینه عمیق و ژرفی هستند که می‌توانند بشریت را از بحران سلامت نجات دهند.

بحرانی که همه انسان‌ها از جمله مردم کشور ما را تهدید می‌کند، حقیقت تلخی است که باید آن را سونامی بیماری‌های صعب‌العلاج نامید. اغلب بیماری‌ها در کشور در حال گسترش‌اند. آماری که ملاحظه می‌کنیم، توسط مقامات رسمی کشور ارائه شده است.

- سرطان‌های مختلف رو به ازدیادند. از هر ۵ ایرانی یک نفر بر اثر سرطان می‌میرد.
- ام‌اس بسیار بیشتر از سایر کشورهاست.
- ۲۰ درصد ایرانی‌ها مبتلا به فشار خون هستند.
- حدود ۷.۶ درصد جمعیت کشور مبتلا به دیابت هستند و این آمار روز به روز در حال افزایش است.
- سالانه ۴ هزار نفر در کشور، کلیه‌های خود را از دست می‌دهند و ۳ هزار بیمار جدید دیالیزی به گرفتاران دیالیز اضافه می‌شوند.
- کبد چرب هر روز در حال افزایش است.
- ناباروری و ضعف قدرت باروری در زنان و مردان رو به افزایش است.
- تا سال ۸۵ تعداد تخت‌های بستری بیماران روانی ۱۰ هزار بوده است که ۲۰ هزار

تخت کمبود داشته‌ایم. ۱۵-۲۰ درصد جمعیت کشور به یکی از اختلال‌های روانی مبتلا هستند؛ در حالی که در سال ۱۸۶۵ ادوارد پولاک در سفرنامه خود به ایران می‌نویسد: «ایرانی‌ها به دلیل نحوه تربیت و اعتقادات خود به بیماری‌های اعصاب و روان مبتلا نمی‌شوند. در تهران فقط ۸-۱۰ بیمار روانی گزارش شده. این کشور نیازی به تأسیس بیمارستان روانی ندارد.»

- نگرانی از زندگی و چاقی به خصوص در جمعیت شهری رو به افزایش است.
- بیماری‌های قلبی - عروقی، اولین عامل مرگ و میر در کشور است. جراحی قلب در کشور ما برابر چین است که جمعیتش ۱۸ برابر کشور ماست.
- ناراحتی‌های گوارشی مثل سوء هاضمه و یبوست، بیماری‌های خلق الساعه مثل ایدز، آنفلوآنزای خونی، مرغی سارس و به طور کلی در بیشتر بیماری‌ها وضع به همین منوال است.

وضعیت مدیریت بهداشت، درمان، دارو و تجهیزات از این هم اسف‌بارتر است. به عنوان مثال تعداد دستگاه‌های ام.آر.آی در تهران برابر کشور انگلیس است. این در حالی است که ۸۴ درصد جواب‌های ام.آر.آی، بی‌استفاده یعنی نباید انجام می‌شد. با این حال افراد صاحب نفوذ هنوز بر واردات بیشتر این دستگاه‌ها تأکید دارند.

واردات دارو و تجهیزات توسط دستگاه‌های رسمی و افادیه موجب نفوذ و شبکه قاچاق، فاجعه‌بار است. همه پیشرفت‌های علمی و اختراع‌های تجهیزات تشخیصی و درمانی و داروهای نو ترکیب و گران‌قیمت، نتوانسته‌اند مانع رشد روزافزون این بیماری‌ها و سایر امراض شوند و سالانه بیش از یک میلیون نفر از انسان‌ها به خصوص هم‌وطنان ما برای تأمین مخارج درمان خود یا عزیزان‌شان دچار مشکلات جدی اقتصادی شده‌اند و حتی به زیر خط فقر سقوط می‌کنند. پس اشکال، نداشتن یا کمبود تجهیزات و دارو نیست؛ بلکه مشکل اصلی، سبک زندگی غلط است. شیوه زندگی باید همانی بشود که

خالق ما می گوید؛ او که جسم ما را از ابتدا سالم و نیرومند آفرید. پس چاره‌ای جز روی آوردن به دستورهای بهداشتی و تغذیه‌ای اسلامی وجود ندارد؛ دستورهایی که بسیار ساده و قابل انجام است. شرافت علم طب به آن است که خداوند آن را به پیغمبرش داده است. «إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى اِهْبِطْ آدَمَ مِنَ الْجَنَّةِ وَ عَرَفَهُ عِلْمَ كُلِّ شَيْءٍ فَكَانَ مِمَّا عَرَفَهُ النُّجُومَ وَالطَّبَّ»^۲

و این وظیفه ماست که این امانت الهی و نبوی و این علم شریف را در مسیر اصلی و واقعی خویش همان حفظ سلامت بشر است، قرار دهیم.

یکی از بزرگترین نعمتهایی که خداوند به انسان عطا فرموده، سلامتی است و ما وظیفه داریم این نعمت الهی^۱ را حفظ کنیم. «إِنَّ مِنَ النِّعَمِ سَعَةَ الْمَالِ وَ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِكَ صِحَّةَ الْبَدَنِ»^۳

انجام وظیفه عبودیت و بندگی که عین هدف خلقت انسان است، با وجود سلامتی و قوت بدن میسر است.

ما در پی آنیم که در حد بضاعت خود سبک زندگی صحیح را بر اساس آموزه‌های طب سنتی و دستورهای اسلامی در سطح جامعه توسعه دهیم. در این هدف از خداوند متعال استعانت می‌طلبیم و از همه کسانی که در خود توان یافتن راهی در این زمینه را می‌بینند، دعوت به همکاری می‌کنیم.

۲. احادیث پزشکی، ری شهری، ج ۱ ص ۱۴.

۳. احادیث پزشکی، ری شهری، ج ۱ ص ۱۰.